

POLOTE LETA

EPESESE SOSI EPATAMO

OSIYODILIYA

---

1 ¹ Na Polotela, Ya:su Kelisote ebena sosi wagilima: iyaiya opamo daliboliya, ebe wokopi magumulo na idila, mabu Godote ebena ubilo na ebema: laweniya. Ebema: la: piyate Epeseke duliyoumololo Godokono epoma: eba eda:onalolo Ya:su Kelisoko magumulo nanitabolo dilukuliawenama, nale me leta la:tamo palibomo.^a

² Modobola aimano Nabiwi Godoko ega:walo Kawodawa Ya:su Kelisoko iba:te ibino nilakapo tanalo ega:walo milo la:tamo nikalaema:ta.

Godote Kelisokono Woko Magumudo Wadewade Tanalo Bilibilinomo Atamo Dikaeamena

³ Numa:la:, aimano Kawodawa Ya:su Kelisokono Nabiwi ebe Godotela, ebena ale Kelisoko magumulo dilukulinama:, ebete ebe tanalodo a wadenomamo kowalubinama: ebena Unu Duliyoumololo kebe wadewade tanalate da:pola:na ebe tanalo bilibilinomo ebete atamo gito ikaeamena. Me mabuma: modobola ale ebe kemoiomalema:!^b

⁴ Nanitabola, me opo osiyodilo wagilimia:no dopamo ebete a uwateiya, ale Kelisokono woko magumudo ebena epoma: eba eda:onalolo, kuba da:pesonomo idite agodolo itana:no ale ebena ololo apulo talenanomolo eba kunu kelamota:onama:. Iyo, iyalo tetenomolo ale awokalaoa:no ebete a nilakapolo eba malagidilonalolo^c ⁵ ebena ubi tanalo ebo iyatiya, ebe a:ka:tuwa: ebe kekalakalaima: ebete a uwatete Ya:su Kelisokono woko magumudo a ebena nani gudima: ka:midima:.^d ⁶ Ebema: numa:la:, ebete poko kawonomamo demalagidilona ebe Gudugodone ebena wade nilakapo tanalonomo atamo gito dikaeamiya, ebe mabuma: modobola ale ebe kemoiomalema:!

---

^a 1:1 Ali 18:19-21; 19:1   ^b 1:3 Epe 2:6   ^c 1:4 Yon 15:16   ^d 1:5 Yon 1:12

7-8 Nanitabola, Kelisokono kalimate deka:kaliya, Godote a ebe kalimamo uwatete aimano kuba osiyodilole tanalo egeboleamete Saitanakono idoko motone gito wagaiya. Numa:la:, ebete iyaiya tanalo bilibilinomo eba iyatawalo ebenu mulo wokinomodo kebe tanalo atamo kawonomamo dikaeamiya, ebe nilakapo tanalono wade tanalo beda: kawonomola:ka:!^e 9-10 Ebema: numa:la:, Godote ebenu ubilo kalakalago diyatiya ebe nopo ebete dopamo owaminiya, wiyasiya me tetelo ebete ebe nopono tanalo atamo ma kunu awokalimiya, ebete ebenu wade woko Kelisodo kopoliyamene. Iyo, ebete me opolo ega:walo Unu Duliyoumololo kebe epo ega:walo uliyana ega:walo inamabu ega:walo tanalo epetapi bilibilinomo dosiyodiloliya, iba:te wadenomamo ka:pola:nama: ebete ibi bilibilinomo kapiya wokiamo kapiyakobi midilite Kelisote ibino Kawo Elawodawama: keda:nama: ebe ebo kiyatimene. Ebema: kalakala kawonomola, Godote kebe tete wadenonomoma: degemene, ebe tetenomolo me nopono tanalote nanitabonomolo ebo kemaigamene!^f

¹¹ Nanitabola, kebe tanalo bilibilinomate me opolo ega:walo Unu Duliyoumololo demaimiona, ebe tanalate Godokono ubi tanalo kapiyado maimionaka, iyo, me opo osiyodilo wagilimia:no ebete dopamo ebenu wade wokido diyatiya, ebe nopono iyaiya tanalo iyama: ka:midilima: tanalo idite a:kemaigamene. Ebema: a awokalaoa:no Godote a mabuma: ebenu ubi keba kunu kiyatiyale, ebete eba kunu osiyodiliya, iyo, ebete a Kelisoko magumulo uwatete a ebenu epoma: ebo midiya.^g ¹² Numa:la:, a Yu epo magumulo piyate Kelisoko dopamo nanitabokobi da:midiyama:, Godote ebenu nopo atamo dopamo ebema: awokalimiya ale ebenu wade osiyodilo tanaloma: ebe kemoionama:.¹³ Wiyasiya me tetelo la: Yua:piate Godokono epoma: atumu a:keda:imata, iyo, la: Godokono nani tabono iyaiya tanalo dolowiaima, ebe Wade Tabono tanalodo la:imano igilo mula: tanalote eba awokalalo, la: Kelisoko nanitabokobi ebo midimata. Ebema: la:le Godokono nani gudima: eda:o tanalo kawokalima:ema:, ebete ebe atu tetelo ebenu Uliyana la:tamo ikalamiata, dopamo ebete nanitabonomolo keba kunu kegiyale eba kunu. ¹⁴ Numa:la:, Godokono Uliyanate a nanitabokobi midipi bilibilinomo magumulo bokolina, ebema: a iyatawanomola kebe wadewade tanalate aimano Nabiwi Godogodolo a mabuma: da:pola:na, ebe tanalo bilibilinomate a ebenu guda:tamo nanitabonomolo kemaimioma:na:, iyo, ebe tete ebe ebete a me opono temeteme tanalo bilibilinomone dowagaimene ebe kalakala tetela. Nanitabola, ebe tetelo ale ebenu wade osiyodilo tanaloma: ebe kawonomamo kemoiomalema:!^h

Polote Epesese Sosi Epono Tanaloma: Godotamo Da:towetoweonaki

¹⁵ Me mabuma: la:le Kawodawa Ya:suko nanitabokobi da:mida:wenama ega:walo la:le Godokono epo bilibilinomo epetapi nilakapolo

^e 1:7-8 Epe 2:7; Kol 1:14   ^f 1:9-10 Lom 16:25; Kol 1:16,20   ^g 1:11 Lom 8:28-29

^h 1:14 2Kol 1:22

demalagidilola:wenama, na Polote ebe netewa tanalo dolowimo, ¹⁶ ebe tetene wagilimite me teta:mo pemaiga nale la:imano tanaloma: kalakala tabo Godotamo ebema: adipatenakomo, iyo, ebe tanalote nagodolo kolopoligona:. Ebene naimano towetowe tabo ge magumulo nale la: eba malagidilolenalo ¹⁷ Godoko ma kunu ananakomo, ebena nanitabo tanalo dawokalimina ega:walo mulo woki epatamo dikalamena ebete ebe Uliyana la:tamo kikalametama:, mabu nanitabola, ebe Uliyanate la: magumulo eba okolinalo, ebete la: ka:modoboilaema:ta la:imano tepo magumulo Godokono nanitabo tanalo kiyatawaema:. Numa:la:, ebe Godo ebe aimano Kawodawa Ya:su Kelisote ebena Godoma: deka:mina ebe Elawodawala, iyo, ebe kawo alonomo magumulo dokolina ebe Nabiwila.ⁱ

¹⁸ Ebene nale tanalo idima: ebe walo ma kunu ka:toweomenakomo, ebete la:imano tepo magumuno gigiyu na:ilaemene la:le ebena iyaiya tabono nanitabo tanalo kiyatawaema:. Eba kunu la: me tanalo kiyatawaomamota, ebete la: nanitabola eka:la:miata la:le Kelisokono pe tanaloma: olowiolo wadenomamo kilukula:wenama:. Ega:walo la:le tanalo idi ma kunu ka:kiyatawaomamota, ebete la: ebena epatamo kebe tepo magumuno dogodogo tanalo ikalaema: nanitabonomolo degiya, ebe tanalono wade tanalo beda: kawonomola:ka:!¹⁹⁻²⁰ Iyo, ebe tetelo la: me tanalo idi atumu ka:kiyatawaomamota, a nanitabokobi midipi magumulo woko dosiyodilona ebena elawote kawonomoma: eda:na, idawano elawote ebe elawo a:kodolinamene.

Nanitabola, Godote ebe atu elawo kawonomamo Kelisoko a:e magumune dadipatiya, ebe ebena Unu Duliyomolamo magatate ebena tumudi apuno Kawo Elawodawano okoli baiamo gito nowodimiya.^j

²¹ Ebe mabuma: Kelisote ebena Kawo Elawodawama: eba neda:nalo, ebena elawote iyaiya nopopi bilibilinomono elawo nodoilina, iyo, ibi magumulo piyate elawoelawonomoma: deda:ona ega:walo piyate elawoelawodopoma: deda:ona, piyate Unu Duliyomololo woko dosiyodilona ega:walo piyate me opolo woko dosiyodilona, ibi bilibilinomate ebena ubi tanaloma na:tudila:ona. Ega:walo kalakala kawonomola, iba:te me tetelo keba kunu kowagelene, iba:te eba kunu uwomua: tetelo ebe kapiyatamo nanitabonomolo ba:tudila:onama:na!

²² Iyo, nanitabola, Godote ebena elawo kawonomo Kelisotamo eba kunu ikamiya, ebema: Kelisote tanalo bilibilinomono Kawodawanomoma: eba eda:nalo, Godote ebetamo elawo atumu a:kikamiya sosi epono Watodawama: keda:nama:.^k ²³ Ebema: sosi epo ebe Kelisokono apela, mabu ebete iyalo tetenomolo Unu Duliyomololo ega:walo me opo kawonomolo kebe wadewade woko kowagilamiyale, ebe iyaiya woko

ⁱ 1:17 Kol 1:9 ^j 1:19-20 Oale 110:1; Kol 1:11; 2Kol 13:4; Kol 2:12; 1:16; 2:10

^k 1:22 Oale 8:6

eba opoliyalelo ebete a sosi epodo ebenu wadenonomo uwomu woko osiyodilona.¹

**Godote Nanitabokobi Midipi A:e Magumune
Wagailite Ibi Igilokobi Da:midiliya**

2 ¹Ebema: numa:la:, la: dopamo Godokono ubi tanalamo tudila:oa:no kuba osiyodilole magumulo eba ilukulinalo, la:le a:elaopima: eda:onaimata.^m ²Ebe tetelo la:le me opono kuba osiyodilole gabodo eba tolamenalo, kebe Kubadawate Godotamo tudila:oa: epo magumulo woko dosiyodilona, la:le ebe dawano uliyana waloma:tanimata. Iyo, tobolo unulo dilukuliona ebe kubakuba uliyante potamo da:tudila:ona, la:le dopamo ebe atu Kubadawa la:imano Kawo Elawodawama: midinaimata.ⁿ ³Nanitabola, dopamo a bilibilinomate kuba osiyodilolepi epetapiago kapiyakobi olowite eba kunu ilukulinaima:, iyo, ale aimano kateneno kubakuba ubi tanalo kawonomamo eba malagidilolenalo aimano apeno iyaiya kuba wokino tanalamo gito tudila:onakima:. Me mabuma: ale me opo epo epetapima: eba eda:onalo, Godote a bilibilinomono tepo magumuno kuba tanaloma: kawonomamo dowate aimano kuba osiyodilole tanalono wiya ikaeaema: ebo giya.^o

⁴Wiyasiya kalakala kawonomola, Godote a nilakapolo eba malagidiloenalo ebenu nilakapo atamo kawonomamo awokalimina,^p ⁵ebema: kebe tetelo ale aimano kuba osiyodilole magumulo a:elaopima: deda:onaima:, ebe tetelo ebete Kelisokono osiyodilo tanalodo a uwatete igilokobi gito midiya. Iyo, ebete ebenu nilakapo tanalamo la:imano igilo eba kunu mula:lelamiyata, ⁶ebema: nanitabola, Godote Kelisoko a:e magumune keba kunu kadipatiyale, a nanitabokobi midipiate eba:go kapiyama: deda:iyama:, ebe tetelo Godote a atumu igilamo eba kowadipaeatelo ebete ubi ebo iyatiya, ale ebenu Unu Duliyomololo Kelisokono Kawo Elawodawano elawo magumulo eba:go kapimiya ka:pola:nama:.^q ⁷Numa:la:, Godote ebenu nilakapo Ya:su Kelisokono osiyodilo tanalodo atamo dawokalimiya, ebe nilakapo tanalote kawonomoma: deda:na, ebete ebe tanalo uwomua: tetelo kawokaliminama: aimano igilo ebema: mula:leamiya.

⁸Ebema: nanitabola, la: Godoko nanitabokobi da:mida:ima, ebe tanalodo ebete ebenu nilakapo tanalamo la:imano igilo a:mula:lelamiaata. Iyo, la: a:ka:tuwa: la:imano wade osiyodilo tanalo ida:mo la:imano igilo mula: tanalo kelawa:wea:, wiyasiya me tanalo Godokono gito ikame tanalola, ⁹ebema: lumagite ebenu igilo mula: tanaloma: amamalo ebe a:ka:tuwa: ebe adipatema: modoboa:.^r ¹⁰Ebema: numa:la:, me

¹ 1:23 Epe 4:10,15; Lom 12:5; Kol 1:18   ^m 2:1-5 Kol 1:21; 2:13   ⁿ 2:2 Kol 3:7; Tai 3:3
^o 2:3 Kol 3:6   ^p 2:4-5 Lom 6:13   ^q 2:6 Kol 2:12   ^r 2:9 1Kol 1:29-31; 2Tim 1:9

tanalo nanitabola, a nanitabokobi midipi ebe Godokono iyaiya woko osiyodilole tanalola, iyo, ebete Ya:su Kelisokono osiyodilo tanalodo a olioli epoma: a:midiya, ale ebene woko eba osiyodilonalo wadewade tanalo kosiyodilolenakoma:. Nanitabola, a awokalaoa:no ebete ebene ubi iyalo iyatiya ale walone tetelo me iyaiya tanalo wadenomamo kosiyodilolenakoma:.⁹

**Yu Epo Ega:walo Yua:pi Iba:te Kelisoko
Magumulo Kapiya Epoma: Deda:ona**

¹¹Ega:walo me tanalo idila. Yu dubate ibi a:ka:tuwa: Godokono tama itamida pukala lawepima: eba ka:la:minalo, la: piyate Yua:pi magumulo dawokalawiyama, iba:te la: Godokono pukala lawea:pima: ka:la:minakota. Iyo, iba:te ma kunu gelana la: Godokono epoa:, mabu iba:te ibino apelo kebe tama itamida tanalo me opo epono wokiamo delawiya, ebe tanalo Godokono ubi tanaloma: gelalo kawonomamo malagidilona. Wiyasiya numa:la:, la: Yua:pi epetapi piyate nanitabokobi da:mida:wenama la: atumu Godokono epolata, ebema: la: dopamo la:imano nanitabokobi midia: tetelo keba kunu kilukula:wenaima, modobola la: ebe kuba tagala okoli tanalo wadenomamo nemalagidilala:. ¹²Ebe tetelo la: Kelisago kapiyama: keda:wenamia:, ega:walo la: kapelapima: eba eda:onalo Godokono nani Isalaela epago atumu kekapiyawenamia:. Ebe mabuma: Godote ibi kowalubilinama: ibino ewoniatamo kebe iyaiya nopo kalomoiyale ega:walo kebe iyaiya wade tabo ka:kiyawaiyale, la: ebe tanalo iyatawaoa:no la: Godogodone wade tanalo idi laema: olowiolo kilukula:wenamia:, iyo, ebe tete geyageyanomolo la:le ebene tanalo nanitabolo kiyatawawenamia:.¹³ Wiyasiya kalakala kawonomola, la: piyate dopamo mululo dilukula:wenaima, Ya:su Kelisokono kalimate la:imano kuba egebolelaema: deka:ka:liya, ebe kalimado Godote la: me tetelo tataliamo emagaelyata, iyo, ebete Kelisoko magumudo ebe wade tanalo nanitabonomolo osiyodiliya.¹⁴

¹⁴Ebema: numa:la:, Kelisote kewa olotolowalo Yu epo ega:walo Yua:pi kapiya epoma: da:midiliya, eba kunu ebe a:ka:tuwa: ebe ibino milo tanalono nopoma: midiya ibi magumulo epetapiate epetapiago walo gowelaokapoma:. Iyo, ebe netewa tanebapiate gowelao magumulo iyaiya ka:pola:nama: ibi tetenomolo dopamo ditanami, ebete ebe kala ga:dimi ebene a:e tanalodo gito anabulimiya.¹⁵⁻¹⁶ Nanitabola, Godote dopamo Mosesedo Yu epatamo dikalamiya, Kelisote ebe iyaiya Totomu Tabo ega:walo pukala tanalo iyabaiamo alomiya, mabu ebe ubila Yu epo ega:walo Yua:pi ebete ibi bilibilinomo uwatete kapiya oli epoma: eba midililo, iba:te walo gowelaoa:no ebe magumulo

⁹ 2:10 Tai 2:14   ¹ 2:12 Kol 1:21; Lom 9:4   ¹² 2:13 Kol 1:20   ¹³ 2:14 1Kol 12:13

kapimiya kilukulionama: Iyo, ebete kewa olotolowalo da:iya ebe tanalodo Yu epo ega:walo Yua:pi ibino gowelao tanalo nanitabonomolo anakapumiya, ega:walo ebe atu tetelo ebete ibi bilibilinomo uwatete Godokono namutupima: keda:onama: ibi ebetamo walo a:kemagaeliya.^w
¹⁷Me mabuma: Kelisote me opamo pete ebenu Wade Tabo ma kunu pa:kiyawaiya, la: Yua:pi epetapi piyate Godogodone mululo dopamo dilukuliawenaima ega:walo a Yu epo piyate ebe niyakabodopolo dilukulinaima:, a bilibilinomate gowelaoa:no kapimiya kilukulionama:.^x
¹⁸Iyo, a Yu epo ega:walo la: Yua:pi a bilibilinomatamo modobo gabote itana, ale Kelisokono osiyodilo tanalodo aimano Nabiwi Godokono ololo apuamo ka:pelaema:, ebe gabo ebe ebenu kapiya Uliyanate dosiyodiliya ebe gabola.

¹⁹Ebema: kalakala kawonomola, la: Yua:piate me tetelo Godokono ololo apulo kapelapimu kilukuliawena:, iyo, la: dopamo kapelapima: deda:wenaima ebe tanalo iyalo olopoligiya, ebema: me tetelo la: Godokono kapiya alailamepima: eba eda:onalo ebenu gudi epetapiago kapiya epoma: eda:onamata.^y ²⁰⁻²¹Ebema: nanitabola, la: Yua:pi ega:walo Yu epo nanitabokobi midipi, la: Kawodawa Godoko amamateno iya motolata, iyo, Ya:su Kelisote detena la: bilibilinomo ebe motoma: eda:onamata. Ebe a:ka:tuwa: ebe nokola keba kunula:ka: ebako talena motono aloma: eda:na, ebenu ebete ebenu sosi wagilima: iyaiya daliboliya ebe wokopi ega:walo piyate Godokono woki awokalimipima: deda:ona ibi atumu, ibi bilibilinomo ebe motono kodakoda abo epetapima: eda:ona. Ebema: me tetelo ebete ebenu elawamo ebe motono iyaiya kewa modoboilamete eba moga:lamolelo unamo ebo adipatena,^z ²²ma kunu la: Yua:piate Kelisoko magumulo eba ilukulinalo, ebete la: ega:walo Yu epo nanitabokobi midipi, la: bilibilinomo kapimiya uwatetate ebenu moto etenu inamabuma: midilitate la: ebo moga:lamolenata, ebe moto Godokono Uliyanate kebolo kokolinale ebe talena motola.^a

Godote Yua:piatamo Wade Tabo Kiyawao Woko Polotamo Dikamiya

3 ¹Ebema: na Polote Ya:su Kelisoko mabuma: idoko motolo eba okolinalo la: Yua:pi Godotamo owadipalatenakomata, iyo, nale ebenu tabo la:tamo da:kiyawaonakomo ebe mabuma: gabamaniate na me idoko motamo iyatiniya.^b

²La: dopamo nanitabolo olowimata Godote me woko natamo ikanamiya, ebenu nilakapo tanalote la: Yua:piatamo ditana nale ebe tanalo la:tamo kawokalima:,^c ³iyo, ebete dopamo kebe tanalo kowaminiale, me tetelo ebete ebe wamina nopono magumu na

^w 2:15-16 Sek 9:10; Kol 1:20,22; 2:14   ^x 2:17 Ais 57:19   ^y 2:19 Epe 3:6
^z 2:20-21 1Kol 3:11,16   ^a 2:22 1Pit 2:5   ^b 3:1 Pil 1:7,13   ^c 3:2 Kol 1:25

iyatunamiya, nale ebe tanalo ebema: awokaliminakomo. Numa:la, me leta magumulo na ebe tanalo awokalima:tepamo,^d 4 ebema: la: naimano iyaiya tabo ka:la:miole magumulo modobola la: Kelisokono wamina nopono magumu wadenomamo nelawiyala; ebe tanalo ebe nale ebegodone dopamo diyatawiyamo ebe tanalola. ⁵Nanitabola, me opolo dopamo dilukulionamiya ebe iyaiya epono tetelo Godote me wamina nopono magumu iba:tamo kawokaliminakia; wiyasiya kalakala kawonomola, a tetelo ebenu Uliyanate ebenu wade-talena wokopiatamo awokalimiya, ibi ebete ebenu sosi wagilima: iyaiya daliboliya ega:walo piyate ebenu woki awokalimipima: deda:iya ebe wokopila. ⁶Ebema: numa:la; me wamina nopono magumu ebe ma kunula. Me tetelo Yua:pi ega:walo Yu epo ibi bilibilinomate Wade Tabo nanitabokobi midi tanalodo Godokono wadewade walubi tanalo bilibilinomo kapimiya kuwatema:na; ega:walo iba:te ebenu kapiya epoma: eba eda:onalu, Godote Ya:su Kelisodo ibi kowalubilima: kebe tabo dopamo nanitabolo ka:kiyawaiyale, ebe tabono tanalote ibi bilibilinomatamo kapimiya kemaigamene.^e

⁷Nanitabola, ebenu woko na magumudo osiyodiloma: Godote ebenu iyanomo elawo ebenu nilakapolo natamo ikanamiya, iyo, ebe ikame tanalodo ebete na ebenu wokodawama: a:midiniya nale Ya:sukono Wade Tabo epatamo ka:kiyawaonakoma:^f ⁸Ebema: numa:la; Godokono epo bilibilinomo magumulo piyate egegenomoma: deda:ona ibi magumulo na da:pesonomoma: eba eda:nalo, wiyasiya Godote na lawenete wade wokonomo natamo gito ikanamiya. Nanitabola, naimano woko ebe ebenu tabo Yua:piatamo kiyawao wokola, iyo, Kelisogodolo kebe dogodogo tanalonomate da:pola:na, ebete ebe wadewade tanalamo epono tepo magumu dowalubilinako, na ebe tanaloma: iba:tamo ebema: kiyawaonakomo.^g ⁹Ega:walo Godote ulama epetapi bilibilinomolo dowaminanami, ebete me tetelo ebe wamina nopono tanalodo woko keba kunu kosiyodilonale, nale ebe epo epetapiatamo atumu akawokaliminakomo. Nanitabola, me opolo ega:walo tobolo unulo da:pola:na, Godoko ebe inamabu bilibilinomo osiyodiledawama: eda:na, ebenu ebete ebenu wamina nopono wamina tanalo magumulo ubi ma kunu iyatiya, ¹⁰ebete me tetelo ebenu sosi epagodolo ebenu mulo tanalono iyaiya wadewade tanalo kawokalilaema: Iyo, ebe ubila ebe tanalodo Unu Duliyomololo dilukuliona ebe nopopi magumulo piyate elawoelawonomoma: deda:ona ega:walo piyate elawoelawodopoma: deda:ona, ibi bilibilinomate ebenu mulo tanalo wadenomamo kuima:

¹¹Ebema: nanitabola, Godote iyalo tetenomolo kebe tanalote pemaigama: ubi diyatiya, ulama epetapi bilibilinomate eba petolamelu woki iyakobi midia:no ebete me tetelo aimano Kawodawa Ya:su

^d 3:3 Epe 1:9-10; Kol 1:26   ^e 3:6 Epe 2:13,16-19   ^f 3:7 Kol 1:25   ^g 3:8 1Kol 15:9-10

Kelisokono woko magumudo ebe tanalo nanitabonomolo osiyodiliya.
¹²Ebema: kalakala kawonomola, ale ebe magumulo eba ilukulinalo
 ebe nanitabokobi midi tanalodo ale Godokono ololo apuamo pelaema:
 tolea:noma: eda:onama:, iyo, gigiyute atamo a:iyamidalo itana.^h ¹³Ebe
 mabuma: na Polote la: analemata, la:le naimano temeteme tanaloma:
 la:imano nanitabokobi midi magumulo elawoa:noma: akoeda:oala:, mabu
 naimano temeteme tanalate la: nanitabolo walubilinakota la:le Kelisoko
 mabuma: kamamawenama:.

**Nanitabokobi Midipiate Kelisokono Kawo Nilakapo
 Tanalonomo Kiyatawaoma: Polote Tabo Da:kiyawaiya**

¹⁴Me mabuma: tete bilibilinomo epetapilo nale Nabiwi Godokono
 ololo apuamo pupamo pokolite la: mabuma: ebe na:petoweomenakomo,
¹⁵mabu nanitabola, piyate Unu Duliyomololo dilukuliona ega:walo piyate
 me opolo dilukuliona, Godoko ebe ibi bilibilinomono Nabiwila, iyo, ibi
 bilibilinomono igilote ebe kapiyagodone pena.

¹⁶Ebene nale Godoko na:toweomenakomo, ebete ebene
 Uliyanano elawo ikame tanalodo la:imano tepo magumuno woki
 ka:kodakodailaema: Iyo, ebe modobola la: kowalubilitama:, mabu kebe
 dogodogo tanalate ebene wade Alonomo Duliyomololo da:pola:na, ebete
 ebe wadewade tanalamo epono tepo magumu owalubilinako. ¹⁷Ega:walo
 nale ebe walo na:ka:toweomenakomo, la:le Kelisoko nanitabokobi eba
 midinalo ebete ebe tanalodo la:imano tepo magumulo kokolinama:
 Numa:la:, nilakapo kimalagidilo tanalo ebe wade pali damela keba
 kunula:ka: eba kunula, ebema: nale tanalo idima: Godoko ma kunu
 ka:toweomenakomo, ebete la: eba walubilinalo la:imano tepo magumuno
 dolodolote ebene nilakapo damela magumamo na:toamene, iyo,
 modobola nilakapo kimalagidilo tanalo kapiyate la:imano osiyodilole
 tanalo bilibilinomono mabuma: neda:namene.ⁱ ¹⁸Eba kunu la:le Godokono
 epo bilibilinomo epetapiago woki wadenomamo kelaemamota, Kelisokono
 nilakapo kimalagidilo tanalote kawonomoma: deda:na ebe tanalo la:le
 kapimiya kiyatawaema:. O ebene nilakapo beda: kawonomola:ka:, iyo, ebe
 nilakapo tanalo lumagi idite modobutima: iyaiya modobulatole gabo nipo
 olen! ¹⁹Ebema: numa:la:, me opo epo epetapiate Kelisokono nilakapo
 tanalono magumu nanitabonomolo a:kiyatawaonakoma:na:, wiyasiya
 nale Godoko na:toweomenakomo, ebete la: eba walubilinalo la:le ebe
 nilakapo tanalo wadenomamo kiyatawaema:. Nanitabola, me ebe gabodo
 ebete ebene wade okoli tanalamo la:imano tepo magumu kawonomamo
 detabokailamelelametamene, ebe tetelo la:imano osiyodilole magumulo
 la: ebe keba kunula:ka: eba kunu nanitabonomolo keda:omamota.

^h 3:12 Yon 14:6; Lom 5:2   ⁱ 3:17 Yon 14:23; Kol 1:23; 2:7

²⁰Ebema: kalakala kawonomola, aimano tepo magumuno modoboa: tanalo ka:modoboilaema: ale aimano ubi alomo magumulo kebe wadewade tanalo uwatema: Godoko dananakoma:, ebe modobola ebe tanalo bilibilinomo atamo ikaeaema:, iyo, ebete atamo modobonomolo ikaeamete walo tete idilo gito ka:kikaeamene, mabu ebena elawo tanalote aimano tepo magumulo woko bosiyodilona. ²¹Ebema: me opono uwomu tete pea:no, modobola Kelisokono sosi epate ebe magumulo eba ilukulinalo ibino woko osiyodilo tanalo magumudo Godoko nowalagonakoma:na:, iyo, uwomua: tetelo amama tanalote ebegodolo nitanamene! Me tabo nanitabonomola, taula!

**Nanitabokobi Midipi Bilibilinomate Kelisokono
Kapiya Apema: Deda:ona**

4 ¹Ebema: nale aimano Kawodawano woko osiyodilo tanaloma: gabamanino idoko motolo eba okolinalo la: ma kunu toweolaemata, Godote la: ebena ubilo kowapata:lama:wenama: deka:la:mitiyala, modobola la: eba kunu ebena wadewade ga:limapi gudima: neda:onyala:^j ²Ebena la:imano taneba magumulo idite idi nilakapolo demalagidilona, ebe tanalo kawokalima:ema: modobola idite iditamo samamo akodowaonakala:, iyo, modobola la: a:ka:tuwa: la: opamo alomawete epetapiatamo temeteme ikalamea:noma: eba eda:onalo epetapino tanaloma: ubia: tabo samamo akogelanakala:.^k ³Numa:la:, Godokono Uliyanate la:imano tepo magumamo diyatilametana ebe milote la: kapiya epoma: midilinata, ebema: la:imano wokilo la:le kapiyama: eda: tanalo wade tanalonomoma: eba gelanalo, la:imano osiyodilole tanalo bilibilinomo magumulo gabo wadenomamo numinakiyala: ebe tanalote la:godolo nanitabolo kitanama:.^l

⁴Nanitabola, ale kebe wade tanalo uima: olowiolo dilukulinama: ebe tanalo kapiyala, iyo, Godote a eka:miya ale aimano ilukuli magumulo ebe tanalo kapimiya kemakopelenama:. Ma kunu a ebena epo kapiya ape keba kunula:ka: eba kunula, ega:walo a magumulo woko dosiyodilona ebe Uliyana atumu ebe kapiyanomola. ⁵Iyo, aimano Kawodawa ebe atumu kapiyala, aimano nanitabokobi midi tanalo ebe kapiyala, ega:walo aimano watowatopiate a kebe obama dowaduba:midaoiya ebe obo atumu ebe kapiyala. ⁶Ega:walo aimano Nabiwi Godoko ebe kapiyala, iyo, me opo epo bilibilinomate ebegodone pawokalaiya, ebema: ebe kapiyate ibi bilibilinomono Watodawama: eba eda:nalo, ibi bilibilinomagodolo ebena woko osiyodilona, iyo, ebete ibi bilibilinomo magumulo bokolina.^m

⁷Ega:walo me tanalo idila. Kelisote Godokono iyaiya woko ado kosiyodilolenama: ebete idi kapiyatamo iyanomo elawo idi ikamete, idi

^j 4:1 Kol 1:10   ^k 4:2 Kol 3:12-13   ^l 4:3 Kol 3:14-15   ^m 4:6 1Kol 12:6

kapiyatamo iyanomo elawo idi a:kikamiya, a bilibilinomatamo nilakapolo eba kunu ikaeamoiya, iyo, ebete ebenu ubi tanalo atamo keba kunu kiyatiyale, ebete woko osiyodilo tanalono elawo atamo iyaiya eba kunu ikaeamoiya.ⁿ ⁸Nanitabola, Godokono Bukalo tabo idite ebe tanalo ma kunu awokalimina,

“Godokono Alibodawa Kelisote me opo epo kowalubilima:
ebenu iyaiya tanalo iba:tamo nilakapolo gito ikalamoliya.

Iyo, piyate eba:go da:gowelaonamiya,
ebete ibino wato kikopu lawete,

ebene ebenu amama baiamo da:nodoliya,

ebete ebenu epatamo iyaiya nilakapo tanalo ebo ikalamoliya.”^o

⁹Ebema: modobola la: me tabono magumu wadenomamo ma kunu nemalagidilala: Kelisote ebenu amama baiamo nanitabonomolo odoliya, mabu dopamo ebete ebe a:ka:tuwa: da:pesoma: midite me opono a:elao epono opamo gito niwisigiya.^p ¹⁰Iyo, potele a:e magumamo da:niwisigiya, ebe walone tetelo tobolo ununomamo ebenu amama gobebobo laema: da:nodoliya ebe atu dawala. Ebema: ebete Kawo Elawodawano gobebobo eba kunu da:nelawiya, ebe tetelo ebete Unu Duliynomololo ega:walo me opo kawonomolo kebe wadewade woko iyalo tetenomolo dowagilamiya, ebe iyaiya woko bilibilinomo opoliyalema: tabo ebo iyatiya.

¹¹Ebema: ebete ebe woko kopoliyadigalema:, ebete ebenu iyaiya woko osiyodolole tanalono elawo me opo epatamo nilakapolo ikalamoliya. Iyo, ebete epetapi eba nalibolelo iba:tamo elawo ikalamiya iba:te iyaiya opolo ebenu nani sosi kapiya ka:nowagilima:, ega:walo ebete Godokono woki awokalimpiyatamo elawo idi atumu a:kikalamiya iba:te woko wadenomamo kosiyodilonama:, ega:walo ebete ebenu Wade Tabo atapiyatamo elawo idi atumu a:kikalamiya nanitabokobi midia:piate iba:godone nanitabo tanalo kolowioma:, ega:walo ebete iyaiya pasta ega:walo Godokono Buka apuno iyaiya tabono magumu iyatulamepi ibi bilibilinomatamo elawo idi atumu a:kikalamiya.^q ¹²Numa:la:, ebete ebenu iyaiya elawo Godokono epatamo eba kunu ikalamoliya, mabu ebete ebenu ubi iyatiya ibi bilibilinomo elawokobi eba midililo iba:te me opolo ebenu iyaiya woko kosiyodilolenama:, iyo, me gabodo ibi bilibilinomate kapimiya Kelisokono apema: eba eda:onalo ibino nanitabokobi midi magumulo wadenomamo kapepeoma:na: ¹³Ebema: a bilibilinomate eba kunu aimano nanitabokobi midi tanalono osiyodilole magumulo kapiya eponomoma: eba eda:onalo, a kapimiya Godokono Guduno tanalo nanitabonomolo ebo kiyatawaomalema:. Nanitabola, ale aimano wokilo kawokawo kelatala apepeo epoma: deda:oma:, Kelisote ebenu tuputupunomo osiyodilole magumulo keba kunu kokolinale, ale

ⁿ 4:7 Lom 12:3,6   ^o 4:8 Oale 68:18   ^p 4:9 Yon 3:13   ^q 4:11 1Kol 12:28

eba kunu aimano osiyodilole magumulo ebe keba kunula:ka: eba kunu nanitabonomolo bilukulionama:.^f

¹⁴Ebema: numa:la:, a:da: elemasigi dubate ibino mulo wokiamo epo kuba gabamo iyaiya magatalema: eba wagenaleno, piyate ibino tabamo da:tudila:onaka ibi daedale gudi keba kunula:ka: eba kunula. Iyo, awate iyaiya apune alogo tetelo kawokawo ulate iyaiya keba kunu kemaimionake, ebe epo eba kunula mabu iba:te ibino woki magumulo woki netewama: eda:ona. Wiyasiya ale aimano nanitabokobi mido magumulo egege gudima: eda:o tanalo datepama:, ebe tetelo ale a:da: elemasigipino iyatulame tanalamo walo a:ka:gudima:, ¹⁵iyoy, ale wiyasiya aimano ilukuli magumulo epetapi nilakapolo eba malagidilolenalo, idite iditamo Godokono nani tabono iyaiya tanalo kapiya ebo kiyawaonakoma:. Ebe gabodo ale wadenomamo apepeote aimano osiyodilole tanalo bilibilinomo magumulo Kelisoko keba kunula:ka: ale eba kunu keda:omalema:, mabu a sosi epo Kelisokono apema: eba eda:onalalo ebe aimano apeno watoma: eda:na.^g ¹⁶Nanitabola, ogiliate apeno iyaiya apuapu wadenomamo moga:lamoete, ebene ebe apeno apuapu iyaiyate ibino ape kapiya magumulo eba pola:nalo ibino iyaiya woko modobolo osiyodilolena. Ebema: numa:la:, Kelisokono nilakapo tanalo ebe ebena apeno ogili bilibilinomo keba kunula:ka: eba kunula, iyo, ebe nilakapo tanalote sosi magumulo eba itanalo, sosite nanitabokobi mido magumulo wadenomamo apete iyaiya woko osiyodilolema: elawonomoma: ebo keda:mene.

**Nanitabokobi Midia:pino Ilukuli Tanalo Ega:walo
Nanitabokobi Midipino Oli Igilago Ilukuli Tanalo**

¹⁷⁻¹⁸Ebe mabuma: nale la: Kawodawa Kelisokono mailamo eba analelo me tanalo idi kawo tanalonomoma: gemo, nanitabokobi midia:piate keba kunu kilukulione, la:imano ilukuli magumulo ibi keba kunula:ka: eba kunu akoeda:oala:. Numa:la:, ibino tepo magumulo idoko kawonomote itana, ebema: ibino wokiate ibi kuba gabamo eba magatalelo gabo uwomu tetelo wade tanalo idi a:ka:nuima:na:. Iyo, iba:te Godokono nanitabo tanalo ubia:noma: eda:ote, wiyasiya daedale woki uwatete ibino tepo magumuno woki eba kodakodailamelo, ibi a:ka:tuwa: ibi Godogodone ebo iyailiya ebena wade igilo kelaema:.^t ¹⁹Ebema: dopamo iba:te kuba osiyodilole magumulo kebe ilipo tanalo diyatawaonakiya, me tetelo atu iyaiya kuba tanalo eba osiyodilolelo iba:te ilipoa:noma: eda:ona. Eba kunu iba:te ibino wokilo kawonomamo malagidilolenalo, kateneno ubi tanalamo tudila:olo ibino apa:mo iyaiya ilipo tanalo kosiyodilolenama:, iyo, iba:te ebako kuba osiyodilolema: ibino iyawa kawonomote itana.

^f 4:13 Kol 1:28   ^g 4:15-16 Kol 1:18; 2:19   ^t 4:17-18 1Pit 1:14; Lom 1:21

²⁰Eiye, la: Kelisogodone ebako kuba okoli tanalo kiyatawawea!

²¹Nanitabola, la:le Ya:sukono tanalo wadenomamo olowimata, ebene la: ebe nanitabokobi eba midinalo, ebegodolo ditana ebe nanitabo gabono iyaiya tanalo ebenu wokopiate la: ebo iyatulamiata. ²²Ebema: la: dopamo keba kunu kilukula:wenaima, ebe tagala ilukuli tanalono kuba osiyodilole tanalo bilibilinomo na:pupukulama:la:. Numa:la:, ebe tagala ilukuli tanalote la:imano a:da: elemasigi ubi tanalodo ele gabo la:tamo eba odidilo la: ebo kubailamenamiyata,^u ²³ebema: Godote la:imano tepo magumuno woki olinoma: ka:midilima:, modobola la: okoli bai ebetamo nikamiyala:.^v ²⁴Iyo, modobola la: ebenu oli okoli tanalono osiyodilole tanalo nuwatiyala:, lumagite wadewade kaliku ka:pupulioma: kalakalago duwatanako eba kunu. Nanitabola, Godote ebe oli okoli tanalo a nanitabokobi midipi mabuma: osiyodiloamiya ale ebe keba kunula:ka: ebako epoma: keda:onama:, ebema: kebe tetelo ale ebenu oli okoli magumulo nanitabolo dilukulinama:, ebe tetelo me opo epate ebenu nanitabo tanalono tuputupu ega:walo talena okoli tanalo ado wadenomamo kuima:na:.^w

²⁵Ebema: nanitabokobi mididawa, a:da: tabo walo akokiyawala:. Modobola a:ma: wiyasiya a:ma: niyakabolo dokolina ebe lumagitamo nani tabono iyaiya tanalo kapiya na:kiyawaonakiye, mabu a nanitabokobi midipi bilibilinomate Kelisokono apema: kapimiya eda:onama:.^x

²⁶Ebema: a:ma: tanalo idima: da:dowaemene, a:ma: nanisiwale! Dowa tanalote ele gabo odidi tanalodo a:ma: kubamo magatama: modoboa:, ebene kebe tetelo dowa tanalote a:ma:godolo demaigamene, modobola samamo nolopoligadigamene. Iyo, kebe egelalo dowa tanalote a:ma:tamo da:pemene, modobola ebe atu egelate niwisiga:no a:ma: dopamo a:imano dowa tanalo iyabaiamo niyatiye,^y ²⁷mabu nanitabola, a:ma: me osiyodilo tanalodo Saitanatamo okoli bai a:kikama:emene.

²⁸Ega:walo me tanalo idila. Kebe lumagite epetapino inamabu ega:walo mani pilolo dopamo duwatanaki, ebete ebako kuba osiyodilo tanalo atepate ebe a:ka:tuwa: ebenu kotamo nanitabo woko nowagilimene. Nanitabola, mani woko osiyodilo magumulo ebe a:ka:tuwa: ebenu iyaiya modoboa: tanalo modobokobi eba midililo, gabote ebegodolo ka:kitanamene ebete nigologolopi atumu ka:kowalubilima:.

²⁹Ega:walo a:ma: kubakuba tabo akokiyawaonakala:, modobola a:ma: wiyasiya wadewade walubi tabo kapiya na:kiyawaonakiye, iyo, ebako tabo kiyawao tanalote a:ma:godolo eba itanalo, olowiopiate ibino modoboa: wokino tanaloma: wade walubi buwatanakoma:na:.^z

³⁰Ebene la:imano osiyodilole magumulo la: Godokono Uliyanatamo temeteme ikaema: modoboa:, mabu Godote ebe la:tamo ikalamiata, ebete

^u 4:22 Lom 8:13; Kol 3:9   ^v 4:23 Lom 12:2   ^w 4:24 W Mabu 1:26; Kol 3:10

^x 4:25 Kol 3:8-9; Sek 8:16   ^y 4:26 Oale 4:4; Ya:i 1:19-20   ^z 4:29 Kol 4:6

la: magumulo eba okolinalo Godokono pukalama: keda:nama: Iyo, ebe pukalate la: ma kunu iyatulamenata, la:le ebenu gudima: eda:onamata ebema: ebenu Wade Egelate la: mabuma: nanitabonomolo kemaigamene, ebe Egelalo ebete la: me opono temeteme tanalo bilibilinomo magumune kowagailima:ta.^a ³¹ Ebema: modobola la: iyaiya dowa tanalo bilibilinomo na:pupukulama:la:, ma kunu la:le lumagi idino tanaloma: la:imano tepo magumute kakama: akoeda:onakala:, ega:walo la:imano tepo magumulo ela tanalote akomaiganakala:, iyo, la: lumagi iditamo ilipo ikaema: elawo tabo ega:walo ebe malogo tabo akogelanakala:, ega:walo la:imano ubi tanalo akoiyatinakala: gabo idido ebe kubaima:.^b ³² Wiyasiya modobola la: magumulo idite iditamo nilakapo eba awokalimilo la:le epetapino temeteme tanaloma: la:imano tepo magumu akokodakodailama:la:, iyo, kebe tetelo lumagi idite kuba dosiyodilomene la: ebenu kuba egebolema:wete na:dodomatimiyala:, Godote la:imano kuba Kelisoko magumulo egebolelametate keba kunu ka:dodolomatililametiyaala eba kunu.^c

Alo Magumulo Dilukuliona Ebe Epono Tanalo

5 ¹ Nanitabola, la: Godote kawonomamo demalagidiloleta ebe gudilata, ebema: modobola la: la:imano ilukuli magumulo ebe keba kunula:ka: ebako epoma: neda:onala:.^d ² Numa:la:, Kelisote a:e magumulo ebenu ape kalimagono inamabu keba kunula:ka: eba kunu midite ebenu igilo a mabuma: Godotamo dikamiya, Godote ebe tanalo wade nibo inamabu ikame tanaloma: giya. Ebe mabuma: Kelisote atamo ebenu kawo nilakaponomo keba kunu kawokalimiyale, modobola la: eba kunu atu nilakapo magumulo nilukulinala:.^e

³ Numa:la:, la: Godokono tuputupu epolata, ebema: me iyaiya kuba tanalo la:godolo akopola:nala:—kamiyale ega:walo buwelemele pilo tanalo, apa:mo iyaiya ilipo osiyodilole tanalo, ega:walo mani kawonomamo malagidilo tanalo. Iyo, ebakobako kuba osiyodilole magumulo kuba da:peso idinomote la:godolo akoitanala:, nanitabokobi midia:piate la:imano ilukuli tanaloma: kuba tabo gelakapoma:.⁴ Ega:walo la: iyaiya daleya woki awokalilaema: tabo akokiyawaonakala:, iyo, epetapino ilipo osiyodilole tanaloma: tabo gela:no modobola la: wiyasiya iyaiya tetelo kalakala tabo Godotamo nowadipalatenakiyala:.⁵ Ebema: modobola la: me tanalo wadenomamo nemalagidilala: Piyate kamiyaalela buwelemelela iba:tamo pilo tanalo dosiyodilolenaka, ega:walo piyate ibino apa:mo iyaiya ilipo tanalo dosiyodilolenaka, ega:walo piyate mani kawonomamo demalagidilona, ibi bilibilinomo magumulo idite Kelisoko

^a 4:30 Ais 63:10; 1Tes 5:19; Epe 1:13-14   ^b 4:31 Kol 3:8   ^c 4:32 Mat 6:14; 18:22-35; Kol 3:12-13   ^d 5:1 Ma:t 5:48   ^e 5:2 Yu Epo 10:10; Maimi 29:18

ega:walo Godoko ibi netewapino Kawo Elawodawano tanalodo wade walubi tanalo idi a:kuminakomene. Numa:la:, potele mani kawonomamo demalagidilona, ebena tanalo ebe ida:da:li amamalateledawano tanalo keba kunula:ka: eba kunula.^f

⁶Ebema: la: magumulo idite maigate me opo epono daedale wokiamo la: a:da: masigilima: dowagelemene, la: ebena tabo ako-olowiala: Nanitabola, nale kebe iyaiya kuba tanaloma: la: kawiya kanaletama, ebako osiyodilole tanaloma: Godokono kawo dowa tanalonomote ka:pemene, iyo, piyate ebetamo tudila:oma: ubia:noma: deda:ona iba:te kuba wiya kelaema:na:.^g ⁷Ebe mabuma: la: ebako epago tanalo idi osiyodilona: no iba:go akokapiyala:

⁸Nanitabola, la: dopamo idoko magumulo ilukulinaimata, wiyasiya la: idoko magumune pemaimiawete me tetelo aimano Kawodawano alo magumulo ilukulinamata, ebema: la: alono gudima: eba eda:onalo modobola la: alo magumulo wadenomamo nowapata:lamenala:.^h ⁹⁻¹⁰Iyo, la: Kawodawa Godoko kekalakalaima:ema: la: imano osiyodilole magumulo gabo wadenomamo numinakiyala:, mabu numa:la:, piyate alo magumulo nanitabolo dilukuliona, iba:godone wadewade da:imi bilibilinomate pemaimionaka, ega:walo iba:te Godokono tuputupu okoli tanalo eba awokaliminalo ebena nani tabono iyaiya tanalo ebo kiyawaonaka. ¹¹Ebe mabuma: piyate idoko magumulo dilukuliona, la: ebe epono osiyodilole tanaloma: iba:go akokapiyala:, mabu ibino osiyodilole magumune wade da:imi idite kapemaiganakoa:. Modobola la: wiyasiya Godokono alamo ibino osiyodilole tanalo na:pukuilamiyala:, epo epetapiate ebe kuba tanalono temeteme magumu wadenomamo kuima:, ¹²mabu nanitabola, tuputupu lumagite tabo gema: ilipokobi kolowimene iba:te diya gabodo dosiyodilolenaka ebe tanaloma:!

¹³Ega:walo me tanalo idila. Epate dowaminalena Godote ebe tanalo bilibilinomo waminale magumune ebena alamo kowaulatelemene, iyo, ebe tanalono nanitabo magumu ebo kawokalaoma:na:.ⁱ ¹⁴ebema: me opono tanalo bilibilinomo magumulo alote kebe tanalo da:pukuimene epate wadenomamo kuima:na:, wamina magumulo walo a:kitanamene. Me mabuma: Godokono epate mulo tabo idi ma kunu gelana,

“U dowatawita, a:ma: nemaiga!

A:ma: a:e magumune pemaigawete
igilo walo da:kelawa:emene,

Kelisokono alote a:ma: ebo ka:pukuima:ta.”^j

¹⁵Ebema: modobola la: mulo woki epoma: eba eda:onaloma: la: imano osiyodilole tanalo wadenomamo nemalagidilolenala:, iyo, muloa:

^f 5:1 Kol 6:9-10; Kol 3:5   ^g 5:6 Kol 2:4,8; Lom 1:18   ^h 5:8 Epe 2:13; Kol 1:13; 1Pit 2:9; Yon 12:36   ⁱ 5:13 Yon 3:20-21   ^j 5:14 Ais 26:19; Lom 13:11

epo akoibamilatela:la.^k 16 Numa:la;, me opo kawonomolo me tete nanitabokobi midia:pino kuba osiyodilole tetema: eda:na, ebema: Godote kebe wadewade tete la:tamo dikalamentanaka, modobola la: ebe iyaiya tetelo wade walubi tanalo epatamo nosiyodilolenakiyala. 17 Ebema: la: daedale epoma: eda:oa:no, wiyasiya Kawodawa Godote la:le kosiyodilola:ema: ebenu ubi tanalo keba kunu kiyatinale, modobola la: ebe iyaiya tanalo wadenomamo niyatawaonala.

18 Ega:walo me tanalo idila. La: elawo gala:ipi da:imi obo kawiya akoniala;, mabu la: eba kunu dowagela:ema, la:imano nio tetelo daedalema: eba eda:olo la: a:ka:tuwa: la: ebo ka:kubailaemamota. Modobola la: wiyasiya Godokono Uliyanano tanalo kawiya na:nionakiyala;, ebete la:imano tepo magumu wadenomamo ketabokailaema.^l 19 Ebema: la: la:imano tepo magumulo iyaiya oale alapio tanalamo Godoko wadenomamo namamatenakiyala:. Iyo, ma kunu Godokono Bukano Sam Oale bukalo da:pola:na ebe oale, ega:walo nanitabokobi midipiate Godokono anoano tanalo awokalilaema: dosiyodilolenaka ebe oale, ega:walo ebenu Uliyanate la:imano tepo magumamo dalomonako ebe oale, la:imano iyaiya tetelo epetapiate epetapi ebe iyaiya oaleno tabamo eba waluba:tiuiolo la:imano Kawodawatamo balapionakomata.^m 20 Ebene la:le aimano Kawodawa Ya:su Kelisoko waloma:ta tanalo kawokalima:ema;, modobola la:imano ilukuli magumulo kebe iyaiya tanalate la:tamo ka:pemaimione, la: ebe tanalo bilibilinomoma: Nabiwi Godotamo kalakala tabo nowadipalatenakiyala:.ⁿ

**Nanitabokobi Mididawa Dubu Ega:walo Ebenu
Kamiyale Iba:te Keba Kunu Na:kokolionama:na:**

21 Ebema: nanitabokobi midipiala;, la: Kelisotamo eba tudila:olo, ebe unamo kadipata:ema: modobola la: magumulo idite iditamoni lakapolo na:tudila:onakiyala:.^o

22 Ebema: modobola la: nanitabokobi midipi kamiyala:te la:imano awiatamo na:tudila:onakiyala;, la:le Kelisotamo keba kunu ka:tudila:wenama eba kunu.^p 23 Numa:la;, Kelisote sosi magumulo nanitabokobi midipino watodawama: keba kunu keda:nale, eba kunu dubute ebenu kamiyaleno watodawama: keda:na, wiyasiya modobola la: dubate me tanalo idi wadenomamo nemalagidilala;, sosi epate Kelisokono apema: eba eda:onalolo, ebete ibi mabuma: ebenu nilakapo kawonomo awokalimite ibino Igilo Mula:ledawama: ebo ediya.^q

24 Ebema: sosi epate Kelisotamo keba kunu ka:tudila:one, modobola kamiyala:te atumu ibino awiatamo eba kunu na:tudila:onakoma:na:

---

^k 5:15-16 Kol 4:5   ^l 5:18 Luk 21:34   ^m 5:19 Kol 3:16   ⁿ 5:20 Kol 3:17   ^o 5:21 1Pit 5:5
^p 5:22 Kol 3:18; 1Pit 3:1   ^q 5:23 1Kol 11:3; Epe 1:22

²⁵Wiyasiya nanitabokobi midipi dubala, la: me kawo tanalo idi akododomatiyala. Kelisote sosi epo nilakapolo eba malagidilolenalo ibi mabuma: ebena igilo iyabaiamo keba kunu kiyatiyale, modobola la: eba kunu la:imano kamiyale nilakapolo nemalagidilolenala.^r

²⁶Numa:la; Kelisote ebena igilo iyabaiamo iyati tanalodo ebete sosi epo gito uwatiya, iba:te Godokono talenapima: eba eda:onalo ebena woko kosiyodilonama: Iyo, Kelisote ebe epono kuba osiyodilole tanalo ega:walo ibino tepo magumuno daleya woki ebena tabono iyaiya tanalamo ukulaolenomo dukulaoliya, iba:te olioli epoma: ebo eda:iya, epate mala: ikila: tanalodo molomoloa:noma: keba kunu keda:onake eba kunu.^s ²⁷Nanitabola, Kelisote ebena ubi tanalo ma kunu iyatiya, ebena woko osiyodilo tanalodo sosite agalu buwelema: deda:mene, ebena ebe a:ka:tuwa: ebe wade pukuilame sosi ebena kamiyalema: kaidimene. Ebema: ebe kamiyalegodolo kuba idi da:pesonomote a:kitanamene, iyo, ebete dubu idino tanalo iyatawa:no tuputupunomolo eba okolinalo, ebete da:puhinako ebe kaliku ebe daleya: wade kalikunomola, ebena a:la:uwa:da:le beda: kawonomola:ka!^t

²⁸Ebema: modobola nanitabokobi midipi magumulo dubu idite ebena kamiyale nilakapolo nemalagidilonamene, ebe a:ka:tuwa: ebena ape keba kunu kemalagidilonale eba kunu. Numa:la; dubute kamiyale daidimene ebe tetene wagilimite ibino ilukuli igilote kapiyama: keda:mene, ebema: kebe tetelo ebete ebena kamiyale demalagidilona, ebe atu gabodo ebe a:ka:tuwa: ebe na:kemalagidilona. ²⁹Nanitabola, me opolo dubu idite ma kunu kokolina; ebete ebena apeno iyaiya modoboa: tanalo ulame tetelo ebe a:ka:tuwa: ebe kowalubinakoa:. Ao, dubuno osiyodilole tanalo eba kunua:. Kebe tetelo bae kape tanalote ibi dulame, ibi a:ka:tuwa: ibi walubilima: bae okalmiote ebo naonaka, ebema: modobola nanitabokobi midipi dubate ibino kamiyaleno iyaiya modoboa: tanalo magumulo ibi atumu na:kowalubilinakoma:na:. Numa:la; Kelisote a sosi epo kawonomamo eba malagidilolenalo ebete a eba kunu walubinako, ³⁰mabu a nanitabokobi midipi bilibilinomo ebe ebena apeno iyaiya apuapula.

³¹Ebena Godokono Bukalo tabo idite ma kunu itana, “Me mabuma: dubute ebena menokola nabiwila miyapate ebena kamiyala:go kapiyama: keda:mene.”^u ³²Numa:la; me tabono magumu tanalo idite waminalo ditana, nale ebe tanalo la:tamo ma kunu awokalimo, sosi epo ebe Kelisokono kamiyalela, ebema: nanitabokobi midipi ega:walo ebe iba:te kapiyama: nanitabonomolo eda:na.^v ³³Ebema: la: naimano dopo iyatulame tabo eba lawelo, me netewa kawokawo tanalo atumu na:kemalagidilola:la:. Dubute ebe a:ka:tuwa: ebe keba

^r 5:25 Kol 3:19; 1Pit 3:7   ^s 5:26 Tai 3:5   ^t 5:27 2Kol 11:2; Kol 1:22   ^u 5:31 Ma:t 19:5

^v 5:32 Awo 19:7

kunu kemalagidilonale, modobola ebete ebenu kamiyale eba kunu nemalagidilonamene, ega:walo kamiyaletu ebenu tepo magumuno wokilo ebe a:ka:tuwa: ebe opamo eba iyatilo ebenu awi unamo nadipatenakomene.

**Nanitabokobi Midipi Gudi Ega:walo Ibino Nabila
Menokobila Iba:te Keba Kunu Na:kilukulinama:na:**

6 ¹Guda:la:, modobola la: la:imano nabila menokobila iba:tamo na:tudila:onakiyala:, mabu Godote ebe tanalo tuputupu osiyodilo tanaloma: gena.^w ²⁻³Iyo, Godote Isalaela epatamo kawo totomu tabo idi ma kunu ikalamiya, “A:imano nabiwila menokola ibino tanaloma: kuba tabo kiyawaoa:no iba:tamo na:tuduwatanakiye.” Ebene ebete walo na:kegiya, “Me totomu tabamo tuduwata tanalodo a:ma: wade walubi tanalo nagodone ma kunu kelaema:ta, a:ma:le tete geyageyanomolo wade opolo eba okolinalo tanalo bilibilinomo magumulo nale a:ma: wadenomamo bowalubinakomata.” Ebema: numa:la:, Godokono Totomu Tabo bilibilinomo magumulo me totomu tabo ebe dopo totomu taboma: ediya, lumagino tuduwata tanalodo Godote ebetamo wade walubi tanalo kiyatinakoma: nanitabolo egiya.^x

⁴Ega:walo la: piyate nabima: deda:wenama, la: la:imano gudino iyaiya osiyodilole tanaloma: ibi tete bilibilinomolo kawiya akoanalenakala:, iba:te ibino tepo magumulo la:tamo dowaoakapoma:. Modobola la: wiyasiya Kawodawa Kelisokono iyatulame tanaloma ibi eba totomulatelenalo ibino kuba osiyodilole tetelo iba:tamo modobo wiya nikalamenakiyala:, iba:te nanitabokobi midi magumulo wadenomamo kapepeoma:.^y

**Nanitabokobi Midi Wokopi Ega:walo Ibino Woko
Namutupi Ibino Osiyodilole Tanalo**

⁵Ebene kawokawo wokopi dubate la: kebe epo maniamo duwatetiayala la:le ibino wiya: woko kosiyodilola:wenama:, ebe dubate me opolo la:imano woko namutupima: eba eda:onalu, modobola la: la:imano wokilo ibi tolelamelo ibi unamo wadipalatela:wete iba:tamo na:tudila:onakiyala:, la:le Kelisotamo keba kunu ka:tudila:wenama eba kunu. Iyo, modobola la: la:imano tepo magumulo kuba woki idi wamina:no woko nanitabonomolo nosiyodilonakiyala:.^z ⁶Ega:walo woko osiyodilo magumulo la: ma kunu akomalagidilala:, woko namutudawate natamo kekalakalama:, ebete na dunamita ebe kapiya tetelo nale woko wadenomamo bosiyodilonakomo. Ao, eba kunua:. Woko namutudawate la: ulame

^w 6:1 Kol 3:20   ^x 6:2-3 Maimi 20:12   ^y 6:4 Kol 3:21; Oale 78:4; Mulo Tabo 22:6

^z 6:5 Kol 3:22-23; Tai 2:9-10; 1Pit 2:18

tetelo ega:walo ulamea: tetelo, modobola la: Godokono ubi tanalamo tudila:olo, la: a:ka:tuwa: la: Kelisokono wokopima: eba gelalo la:imano tepo magumuno elawo kawonomamo woko ebo nosiyodilonakiyala: ⁷Iyo, la:le la:imano woko nanitabo kalakala tanalago osiyodiloma: modobola, mana: me opo epo kalakalailaema:, la: wiyasiya aimano Kawodawa Kelisoko kekalakalaima:ema: woko wadenomamo nosiyodilonakiyala: ⁸Ebema: piyate wiya: wokopima: deda:ona ega:walo piyate mani woko dosiyodilona, modobola la: bilibilinomate me kawo tanalo akododomatiyala:, aimano Kawodawate epo bilibilinomono osiyodilole tanalo eba ulamenalo, ebete wade wokodawatamo ebena wade wiya nanitabonomolo kikaemene.^a

⁹Ega:walo la: nanitabokobi midipi woko namutupiala:, piyate la:imano woko wiya:no kosiyodilonama: maniamo duwata:wiyama, la: ebe wokopiatamo atumu wade tepo magumuno nilakapo nawokaliminakiyala:, iyo, kebe tetelo iba:te woko modobodopolo osiyodilola:no, ebe tetelo la:le ibi temeteme wiya ikalaema: akoanala:la: Modobola la: me kawo tanalo akododomatiala:, la: ega:walo ibi la: bilibilinomo ebe Unu Duliyomololo dokolina ebe Kawo Watodawanomono wiya: wokopilata. Nanitabola, ebe Kawodawate kapiya gabonomodo epo bilibilinomono tanalo tuputupulo kanagilamelelaemene ibino modobo wiya iba:tamo kikalamolema:.^b

Nanitabokobi Midipiate Saitanago Gowelama: Kebe Inamabu Ka:pupulinake

¹⁰Ebema: me leta uwomu apulo nale la: ma kunu analemata, la: aimano Kawodawa Kelisoko magumulo eba ilukulinalo ebena kawo elawonomo lawa:wete elawonomoma: neda:iyala:. ¹¹Ega:walo la: nanitabokobi midi tanalono gowelao magumulo wato kikopu kelawa:ema:, modobola la: Godokono gowelao inamabu bilibilinomo na:pupulinakiyala:, ebema: Saitanakono a:da: elemasigi tanalate la:tamo da:pemaimioma:na:, ebe tetelo la: modoboma: keda:omamota la:le kodakodalo kelamota:wenama:.^c ¹²Numa:la:, aimano gowelao tanalote me opo epo epetapiatamo kitana:, wiyasiya ale iyaiya kubakuba uliyana kapiyago gowelaonakoma:. Iyo, ibi magumulo epetapi elawoelawodopo ulianala ega:walo epetapi elawoelawonomo ulianala, epetapi me opono idoko magumulo dowapata:lamena ebe ulianala ega:walo epetapi ebe tobolo unulo elawamo dowapata:lamena ibila.^d ¹³Ebema: la:imano gowelao tanaloma: Godokono modobo inamabu bilibilinomo na:pupula:la:, mabu nanitabola, la: ebe inamabu eba pupulilo, kuba tetete la:tamo da:pemaigamene, la:

^a 6:8 2Kol 5:10; Kol 3:24-25   ^b 6:9 Kol 4:1; Lom 2:11   ^c 6:11 Lom 13:12; 2Kol 10:4

^d 6:12 1Pit 5:8-9

Saitanatamo elawokobi ebo kolowiomamota, iyo, gowelao magumulo la:le okoli bai ebetamo ikamea:no kodakodalo kelamota:onamamota.

¹⁴Ebema: nanitabokobi mididawa, a:ma: kodakodalo eba utinalo ma kunu nolosiyodiliye. A:ma:le Godokono nanitabo tanalo a:imano batamu pula:wete na:kodakodaimiye, ega:walo ebena tuputupu okoli tanalo a:imano negege inamabumu ka:pula:wete,^e ¹⁵ega:walo ebena milo epatamo dikalamena ebe Wade Tabo a:imano agowa inamabumu na:pupuliye, gowelao magumulo a:imano agowate igiligadigakapoma:^f ¹⁶Ebena a:ma:le Godoko nanitabokobi da:mida:wena, modobola a:ma: tete bilibilinomolo ebe tanalo a:imano makeyo inamabumu lawa:wete natanakiye, mabu nanitabola, a:ma:go da:gowelana ebe Kubadawate ebena ela menagono biago a:ma:tamo da:piyokomene, a:ma: modoboma: keda:ma:ta ebe inamabu a:imano nanitabokobi midi tanalamo kodiyo:ema:. ¹⁷Ebena epono igilo mula: tanalote Godogodone demaigana, modobola a:ma: gowelao magumulo ebe tanalo a:imano dibamu ka:pula:wete, ega:walo Godokono Uliyanano gowelaono gili akonelawiye, ebe gili ebe Godokono Tabola.^g

¹⁸Ebena iyaiya tete bilibilinomolo la:le iyaiya towetowe tabo gela tanalodo Godokono Uliyanano elawamo ebetamo negelanakiyala:, iyo, modobola la: ebe tanalo osiyodiloma: elawoa:noma: eda:oa:no ebena iyaiya epo bilibilinomo ebo nowadipalatenakiyala:.^h ¹⁹Ega:walo modobola la: na mabuma: Godoko atumu ma kunu na:ka:toweomenakiyala:, kebe tetelo nale Wade Tabo kiyawaoma: wade tete duminakomo, ebete natamo wadewade woki modobolo nikanamenakomene. Numa:la:, Godote ebe Tabono magumu epatamo dopamo owaminiya, wiyasiya me tetelo ebe ubi niyatina nale ebe tanalo nanitabokobi midia:piatamo tolea:no eba awokalimilo iba:te wadenomamo kiyatawaoma:;ⁱ ²⁰iyo, nale Wade Tabo iyaiya epatamo atama: ebete na ebema: ka:na:miya. Nanitabola, ebe woko osiyodilo tanaloma: nale gabamanino idoko motolo okolinamo, ebema: modobola la:le towetowe tabamo na Godotamo nadipatenenakiyala:, ebete modobo elawo natamo eba ikanamelo ebe Tabo kiyawao magumulo nale tolea:noma: keda:nama:.^j

Polote Leta Uwomu Apulo Iyaiya Tabo Da:kiyawaiya

²¹La: niyaniyata, aimano nanitabokobi mididawa ekawi idi Tikikasite la:tamo da:pemene, ebete naimano okoli tanalo ega:walo osiyodilole tanalo bilibilinomo la: ka:pikiyawaolaema:ta. Nanitabola, ebete Kawodawa Ya:sukono wade wokodawa idima: eda:na,^k ²²ebema: nale

^e 6:14 Ais 11:5; 59:17; 1Tes 5:8   ^f 6:15 Lom 10:15   ^g 6:17 Yu Epo 4:12   ^h 6:18 Luk 18:1; Kol 4:2; 1Tes 5:17   ⁱ 6:19 Kol 4:3-4; 2Tes 3:1   ^j 6:20 2Kol 5:20; Pai 9   ^k 6:21 Ali 20:4; Kol 4:7-8; 2Tim 4:12

ebe la:tamo palibomo, la:le aimano iyaiya ilukuli tanalo ebegodolo dolowiaema la: kalakala ebo kelaemamota.

²³Ebema: modobola Nabiwi Godoko ega:walo Kawodawa Ya:su Kelisoko iba:te nanitabokobi midipi ekaki bilibilinomatamo milo tanalo ega:walo nilakapo kimalagidilo tanalo eba ikalamelo ibino nanitabokobi midi tanalo kawokobi ebo na:midililaema:na:. ²⁴Ega:walo piyate uwomua: tetelo aimano Kawodawa Ya:su Kelisoko kawonomamo demalagidilonama:na:, modobola Godokono nilakapo tanalote ibi bilibilinomagodolo nitanamene. Me naimano tabo uwomula. Taula.